

The Effectiveness of Parents' Communication Skills Training on High-Risk Behaviors of First-Year Students in Borujerd City

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Habibullah Rahdar¹
Davood Taghvaei^{2*}
Zabihollah Pirani³

How to cite this article

Habibullah Rahdar, Davood Taghvaei, Zabihollah Pirani, The Effectiveness of Parents' Communication Skills Training on High-Risk Behaviors of First-Year Students in Borujerd City, *Islamic Life Style*. 2022; 7:96-102.

1. PhD student, Department of Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran.

2. Associate Professor, Department of Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: davoodtaghvaei@yahoo.com

Article History

Received: 2023/04/04

Accepted: 2023/06/15

ABSTRACT

Purpose: The purpose of this research is to investigate the effectiveness of parents' communication skills training on the high-risk behaviors of first year students in Borujerd city.

Materials and methods: The current research is of an applied type and in terms of the method used, it is a semi-experimental type of research with a pre-test-post-test and follow-up design with a control group. The statistical population of the present study will include all parents with teenagers aged 13 to 18 years in the 1th district of Borujerd in 2019. The sampling method will be voluntary and accessible. For this purpose, 45 parents and their children, who have the conditions to participate in parent communication skills training sessions, were randomly selected in three groups: experiment 1 (15 people), experiment 2 (15 people) and control. (15 people) were replaced. In order to collect data, Iranian adolescents' risk-taking scale by Zadeh Mohammadi et al. (2013) and communication skills training protocol were used. Two methods of descriptive statistics and inferential statistics of SPSS-24 software were used to analyze the obtained data.

Findings: The results showed that teaching communication skills is effective in reducing high-risk behaviors of male students.

Conclusion: Factors resulting from experiencing risky behaviors such as experiencing at least one tendency to risky behaviors even if it is for fun and entertainment. Researchers and planners recommend that in addition to taking care of all children and adolescents and teaching communication skills to adolescents who are at risk to pay more attention.

Keywords: Teaching Communication Skills, High-Risk Behaviors, First-Year Students, Borujerd City

اثربخشی آموزش مهارت های ارتباطی والدین بر رفتارهای پر خطر دانش آموزان دوره اول شهر

بروجرد

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۵

*نویسنده مسئول davoodtaghvaei@yahoo.com

مقدمه

یکی از سبب‌ها راهدار^۱ دانشجوی دکتری، گروه روان شناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

داود تقوایی^{۲*} دانشیار، گروه روانشناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران (نویسنده مسئول).

ذبیح اله پیرانی^۳ استادیار، گروه روان شناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.

چکیده هدف: هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش مهارت های ارتباطی والدین بر رفتارهای پر خطر دانش آموزان دوره اول شهر بروجرد می باشد.

مواد و روش ها: پژوهش حاضر از نوع کاربردی و از نظر روش مورد استفاده از نوع تحقیقات نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون - پس آزمون و پیگیری به همراه گروه کنترل می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل تمامی والدین دارای نوجوان ۱۳ الی ۱۸ سال در منطقه شهر بروجرد در سال ۱۳۹۹ بودند. روش نمونه گیری به صورت داوطلبانه و در دسترس بوده است. بدین منظور ۴۵ نفر از والدین و فرزندان آن ها که شرایط شرکت در جلسات آموزش مهارت های ارتباطی والدین را داشتند، به صورت دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در سه گروه آزمایش ۱ (۱۵ نفر)، آزمایش ۲ (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) جایگزین شدند. جهت جمع آوری داده ها از مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی توسط زاده محمدی و همکاران (۱۳۹۰) و پروتکل آموزش مهارت های ارتباطی استفاده شد. برای تجزیه تحلیل داده های به دست آمده از دو روش آمار توصیفی و آمار استنباطی از نرم افزار SPSS-24 استفاده شد. یافته ها: نتایج نشان داد آموزش مهارت های ارتباطی بر کاهش رفتارهای پرخطر دانش آموزان پسر اثربخش است.

نتیجه گیری: عوامل ناشی از تجربه رفتارهای پرخطر از قبیل تجربه حداقل یک بار گرایش به رفتارهای پرخطر هرچند که برای سرگرمی و تفریح باشد. پژوهشگران و برنامه ریزان توصیه می کنند که در کنار مراقبت از همه کودکان و جوانان و آموزش مهارت های ارتباطی به نوجوانانی را که در معرض خطر هستند بیشتر مورد توجه قرار دهیم.

کلمات کلیدی: آموزش مهارت های ارتباطی، رفتارهای پر خطر، دانش آموزان دوره اول، شهر بروجرد

یکی از مؤلفه هایی که در میان نوجوانان اهمیت خاصی دارد، رفتارهای پرخطر است. رفتارهای پرخطر یکی از پیچیده ترین آسیب های اجتماعی و از مصادیق عمده انحرافات محسوب می شوند که می توانند پایه و اساس بسیاری از آسیب ها و معضلات اجتماعی در سطح جامعه گردند. مثال هایی که از این رفتارهای پرخطر می توان عنوان کرد، عبارتند از: بی دقتی و رفتارهای غیر معمول در رانندگی، کنجکاوی در استفاده از مواد مخدر و مشروبات الکلی، گریز از مدرسه، دزدی، پرخاشگری، روابط جنسی نامشروع و غیراخلاقی، بی نظمی های غذایی، عصبانیت و سرکشی در رعایت قوانین و مقررات، ارتکاب جرم، خودکشی و انجام ورزش های خطرناک (۳). بررسی ها نشان داده اند که رفتارهای پرخطر در دوره نوجوانی افزایش می یابند و گرایش به تنوع رفتارهای پرخطر و یا پرداختن به چندین رفتار پرخطر با هم در این دوران دیده می شود. برای نمونه ممکن است سوء مصرف مواد و روابط جنسی ناپایمن با هم رخ دهند. تا آنجا که شاید بتوان در نوجوانان مجموعه رفتارهای پرخطر را «نشانگان رفتارهای پرخطر» نامید. به همین دلیل شناخت این دوره از اهمیت بسیاری برخوردار است (۴). رفتارهای پرخطر نوجوانان یکی از مهم ترین مسایل بهداشتی و اجتماعی جوامع کنونی است که بر فرد، خانواده و جامعه تأثیر می گذارد. رفتارهای پرخطر شامل رفتارهایی هستند که زندگی دیگران را مختل کرده و ممکن است به اشخاص و یا اموال آنان آسیب برسانند و شامل رفتارهایی است که معمولاً تحت عنوان بزهکاری نوجوانان دسته بندی می شوند که شامل تخطی از قانون، نظیر تخریب اموال، سرقت، خشونت یا استفاده از سیگار، الکل، مصرف مواد، فرار از مدرسه، آتش افروزی، تجاوز به عنف یا تهدید می باشد (۵).

از طرف دیگر، یکی از مهارت هایی که ممکن است به والدین در تعامل با فرزندان خود کمک نماید، برخورداری از مهارت های ارتباطی^۳ مناسب و صحیح است. آموزش مهارت ارتباطی به معنی آموزش توانایی برقراری ارتباط با دیگران به طور مؤثر و کارآمد

3. communication skill

1. Youth

2. Maturity

است (۶). ارتباطات مجموعه ای از مهارت‌هاست، اما مهم ترین آن‌ها درک نقطه نظرات طرف مقابل و تفهیم نقطه نظرات خویش است (۵). تحقیقات متعددی در اثربخشی مهارت‌های ارتباطی بر اضطراب و بهبود روابط والد-فرزند، و همچنین، تأثیر مهارت‌های ارتباطی صحیح والدین بر بهبود رفتار اجتماعی فرزندان و حل مسائل عاطفی فرزندان نشان دادند (۷).

رضائی، به پژوه و غباری بناب در پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش برنامه مهارت ارتباطی بدون خشونت بر تعامل مادر کودک در مادران با کودک کم‌توان ذهنی پرداختند. نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری نشان داد بین میانگین نمرات پس‌آزمون رابطه مادر با کودک کم‌توان ذهنی در گروه‌های آزمایشی و کنترل تفاوت معناداری وجود دارد. خدابخشی کولایی، برقی خامنه، مجرب و خطیبان (۸) در پژوهشی به بررسی اثربخشی آموزش گروهی بهداشت بلوغ به مادران بر تعارضات والد-فرزندی مادران و کنترل هیجانات دختران نوجوان آن‌ها پرداختند. نتایج نشان داد که تفاوت معناداری در میانگین نمرات تعارض والد-فرزندی و تمامی خرده‌مقیاس‌های آن پس از مداخله آموزشی در گروه آزمون نسبت به گروه کنترل وجود دارد. بهرامی (۹) در پژوهشی به طراحی و ارزیابی اثربخشی آموزش مدیریت والدین بر کاهش قلدری و قربانی شدن و بهبود تنظیم هیجانی دانش‌آموزان و پدیدارشناسی تجربیات والدین پرداختند. یافته‌ها نشان از اثربخشی آموزش مدیریت والدین بر کاهش قلدری و قربانی شدن دانش‌آموزان بود. شکری و همکاران (۱۰) در پژوهشی به بررسی همبستگی رفتارهای پرخطر در نوجوانان دانش‌آموز با مهارت‌های والدینی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که رفتارهای پرخطر نوجوانان دانش‌آموز با مهارت‌های والدینی مقتدرانه و تحصیلات والدین همبستگی منفی و معناداری وجود داشت. بنابراین، مهارت‌های والدینی، تحصیلات والدین و جنسیت در بروز رفتارهای پرخطر مؤثر است. لذا، ارائه آموزش‌های الزم و کافی به والدین جهت به کارگیری شیوه‌های صحیح تربیتی پیشنهاد می‌شود. گرجی و همکاران (۱۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین مهارت‌های فرزندپروری والدین و گرایش به رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که بین مهارت‌های فرزندپروری والدین با گرایش به رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود ندارد. صاحب‌دل، اسدی و شکوری (۱۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی به مادران بر کاهش رفتارهای پرخطر فرزندان معتاد پرداختند. نتایج نشان داد که آموزش مهارت‌های ارتباطی به مادران به طور معناداری رفتارهای پرخطر فرزندان آنها کاهش داده بود. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که آموزش مهارت‌های ارتباطی به مادران می‌تواند روش مفید و کارآمدی در جهت کاهش رفتارهای پرخطر فرزندان معتاد باشد.

در دوره نوجوانی ضعف در تصمیم‌گیری (در زمینه‌هایی مانند مدرسه، روابط با جنس مخالف و مصرف مواد)، نتایج منفی‌تری از دوران کودکی را دربرداشته، هم‌چنین نوجوان بیشتر برای تصمیم‌گیری‌ها و نتایج کارهای خود نسبت به دوره کودکی مسئول می‌باشد (۴). یکی از مداخلاتی که می‌تواند در سنین نوجوانی راهگشا باشد، مهارت‌آموزی به والدین است. مهارت‌آموزی به

والدی (به معنای آموزش شیوه درست برخورد و ارتباط با نوجوان به پدر و مادر) می‌تواند از بسیاری از مشکلات نوجوان و به تبع آن خانواده، در حال و آینده پیشگیری نماید. آموزش والدین هم پیشگیرانه و هم درمانی بوده و می‌تواند تا حدود زیادی مسایل خانواده و مشکلاتی از قبیل اعتیاد، مصرف سیگار و مواد مخدر، ترک تحصیل و محیط پر تنش خانواده در مورد نوجوان را مدیریت نماید. در آموزش مدیریت رفتاری در نوجوانی، والدین می‌آموزند با برقراری ارتباط عاطفی بیشتر با نوجوان و استفاده از روش‌های تنبیهی و تشویقی درست و متناسب با سن نوجوان، فرزندان خود را کنترل کنند و از دعوا، درگیری، جنگ قدرت و کشمکش دایمی پرهیز نمایند (۱۳). با توجه به مطالب ذکر شده هدف از پژوهش حاضر اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی والدین بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان دوره اول شهر بروجرد می‌باشد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و از نظر روش مورد استفاده از نوع تحقیقات نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون و پیگیری به همراه گروه کنترل می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل تمامی والدین دارای نوجوان ۱۳ الی ۱۸ سال در منطقه اشهر بروجرد در سال ۱۳۹۹ خواهد بود. روش نمونه‌گیری به صورت داوطلبانه و در دسترس خواهد بود. بدین منظور ۴۵ نفر از والدین و فرزندان آن‌ها که شرایط شرکت در جلسات آموزش مهارت‌های ارتباطی والدین را دارند، به صورت در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در سه گروه آزمایش ۱ (۱۵ نفر)، آزمایش ۲ (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) جایگزین شدند.

روش پژوهش مورد استفاده در این پژوهش، روش نیمه آزمایشی و میدانی است که در آن اثربخشی متغیر مستقل (آموزش مهارت‌های ارتباطی والدین) بر متغیرهای وابسته (رفتارهای پرخطر) مورد بررسی قرار گرفت. بر همین اساس، سه گروه از آزمودنی‌ها انتخاب خواهند شد. ابتدا از آزمودنی‌ها پیش‌آزمون گرفته شد. سپس، آن‌ها به طور تصادفی به سه گروه (آزمایش ۱، آزمایش ۲ و کنترل) تقسیم می‌شوند. به دنبال آن، متغیر مستقل یعنی مداخله آموزش مهارت‌های ارتباطی روی گروه آزمایش ۱ و مداخله آموزش مهارت‌آموزی والدین روی گروه آزمایش ۲ اعمال گردید و گروه کنترل هیچ مداخله‌ای را دریافت نکرد. بعد از آن تغییرات متغیر وابسته برای بار دوم (پس‌آزمون) مورد اندازه‌گیری قرار گرفت. یک ماه پس از اجرای پس‌آزمون، مرحله پیگیری نیز به اجرا در آمد.

ابزار گردآوری اطلاعات

مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی توسط زاده‌محمدی و همکاران در سال ۱۳۹۰ طراحی شده است. این مقیاس شامل ۳۸ گویه برای سنجش آسیب‌پذیری نوجوانان در مقابل ۷ دسته رفتارهای پرخطر (خشونت، سیگار کشیدن، مصرف مواد مخدر، مصرف الکل، رابطه و رفتار جنسی و گرایش به جنس مخالف، رانندگی خطرناک) را در یک مقیاس ۵ گزینه‌ای بررسی می‌کند. آزمون کفایت نمونه‌گیری کایر-میر-اولکین (KMO) برابر با ۰/۹۵۲ و در

از فرزند به طور واضح و بدون ابهام و تناقض، ندادن بیش از یک دستور در یک زمان به وی.

جلسه پنجم: آشنایی والدین با نحوه برقراری ارتباط مؤثر توأم با ابراز صحیح هیجان ها، نحوه پرورش مهارت ابراز صحیح هیجان های خود، نحوه کمک به کودک به قصد اینکه ابراز صحیح هیجان ها را در تعامل و ارتباط مؤثر با همسالان یاد بگیرد.

جلسه ششم: آشنایی والدین با نحوه تشخیص نشانه های مثبت و منفی در رابطه والد-کودک: (آشنایی با نشانه های رابطه خوب و نشانه های رابطه مشکل دار)، آشنایی با مبانی ارتباط اثربخش، مفهوم و چگونگی ایجاد انضباط در رابطه والد-کودک، نحوه تنظیم قرارداد رابطه والد-کودک.

جلسه هفتم: آشنایی والدین با لزوم وجود هماهنگی و اتفاق نظر میان والدین بر سر هدف ها و قوانین تنظیم شده برای تربیت کودک خود، قوانین فرزندپروری برای ایجاد رابطه مطلوب و مؤثر با فرزند، خطاهای رایج فرزندپروری که به ایجاد رابطه روشن و مؤثر والدین با فرزند آسیب می زند.

جلسه هشتم: جمع بندی مباحث ارائه شده در جلسه های آموزش مهارت های ارتباطی، پرسش از والدین در مورد بیان میزان دستیابی به هدف های مد نظر در این برنامه، بیان لزوم پیگیری فرایندهای آموزش توسط والدین در آینده، پاسخ به پرسش های والدین و دریافت پیشنهادها و انتقادهای آنان در مورد آنچه طی جلسه ها آموختند.

برای تجزیه تحلیل داده های به دست آمده از دو روش آمار توصیفی و آمار استنباطی از نرم افزار SPSS-24 استفاده شد.

یافته ها

یکی از آزمون هایی که برای سنجش توزیع نرمال به کار می رود، آزمون کولموگروف اسمیرنوف است. در این آزمون چنانچه سطح معنی داری مقدار Z (آماره کولموگروف اسمیرنوف) بالاتر از ۰/۰۵ باشد، نشان می دهد که داده ها دارای توزیعی نرمال هستند. در جدول (۱) نتایج این آزمون آمده است.

سطح بسیار مطلوب و رضایت بخش بوده و آزمون کرویت بارتلت از نظر آماری معنادار بود. میزان آلفای کرونباخ برای راندگی خطرناک ۰/۷۴، سیگار ۰/۹۳، مواد مخدر و روان گردان ۰/۹۰، خشونت ۰/۷۸، دوستی با جنس مخالف ۰/۸۳ و رابطه و رفتار جنسی ۰/۸۷ به دست آمد.

پروتکل آموزش مهارت های ارتباطی

جلسات آموزش مهارت های ارتباطی طبق مطالعه مقالات مختلف در حوزه های شیوه های فرزندپروری، مهارت های ارتباطی والد-فرزند، مهارت های اجتماعی و ... و با کمک استاد راهنما طبق ۸ جلسه به شرح زیر بر گروه آزمایش ۱ به اجرا درخواهد آمد.

جلسه اول: آشنایی والدین با ارتباط مناسب با فرزندان و عوامل به وجودآورنده آن، ویژگی ها و الگوهای رفتاری کودکی که از رفتارهای نامناسب و پرخطر برخوردار است، افکار منفی و باورهای نادرستی که والدین درباره مشکل فرزندشان در ذهن دارند.

جلسه دوم: آشنایی والدین با مهارت گوش دادن فعال، روش های مؤثر گوش دادن فعال، اشتباهات رایج در گوش دادن فعال، مهارت گوش دادن انعکاسی، نحوه تشخیص احساسات فرزند از طریق گوش دادن انعکاسی، نحوه برقراری تماس چشمی با کودک و نقش این مهارت در خوب گوش دادن به وی.

جلسه سوم: آشنایی والدین با مفهوم الگوهای ارتباطی و تعاملی و انواع مطلوب و نامطلوب آن، انواع موانع ارتباطی و راه های غلبه بر این موانع، تأثیر و تأثر متقابل الگوهای ارتباطی والدین بر رفتار و ویژگی های کودکان، نقش خود در والد پذیرنده در برابر والد طردکننده و والد سخت گیر در برابر والد آسان گیر.

جلسه چهارم: آشنایی والدین با چگونگی داشتن گفت گوی مطلوب و مؤثر با فرزند، اصول و نحوه برقراری رابطه بهتر و مؤثرتر با فرزند، آموزش استفاده از کلمات مثبت و خوشایند در گفتو گو با کودک، نکاتی که لازم است در گفت و گو با کودک فزون کنش رعایت شود مواردی نظیر: کمتر گفتن، جلب توجه فرزند قبل از صحبت، آهنگ صدا هنگام صحبت با فرزند، بیان درخواست خود

جدول ۱: آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای تحقیق

متغیر	پیش آزمون			پس آزمون		
	n	Z	Sig	n	Z	Sig
رفتارهای پر خطر	۳۰	۰/۸۴۲	۰/۴۷۷	۳۰	۰/۹۶۲	۰/۳۱۳
رفتارهای پر خطر	۳۰	۰/۹۲۲	۰/۳۶۳	۳۰	۱/۰۷۵	۰/۱۹۸

اطلاعات جدول (۱) نشان می دهد که سطح معنی داری مقادیر Z بدست آمده در توزیع نمرات رفتارهای پر خطر بالاتر از ۰/۰۵ است.

این امر نشان می دهد نمرات متغیرهای وابسته تحقیق، دارای توزیعی نرمال است.

جدول ۲: آمارهای توصیفی نمرات رفتارهای پر خطر به تفکیک پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه‌های آزمایش و کنترل

گروه	متغیرها	پیش‌آزمون		پس‌آزمون			
		فراوانی	میانگین	انحراف معیار	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
آزمایش	خشونت	۱۰	۳/۴۰	۳/۱۱	۱۰	۱/۴۷	۲/۱۷
	رابطه جنسی ناایمن	۱۰	۲/۴۷	۲/۹۵	۱۰	۱/۲۷	۲/۴۰
	مصرف مواد	۱۰	۵/۶۰	۵/۷۵	۱۰	۳/۶۰	۳/۹۶
	کل رفتارهای پر خطر	۱۰	۱۱/۴۷	۸/۲۵	۱۰	۶/۳۳	۶/۴۷
	خشونت	۱۰	۶/۲۷	۴/۶۴	۱۰	۴/۸۷	۴/۱۶
کنترل	رابطه جنسی ناایمن	۱۰	۱/۲۰	۱/۲۶	۱۰	۱/۴۷	۱/۸۸
	مصرف مواد	۱۰	۳/۲۷	۳/۲۸	۱۰	۳/۵۳	۳/۲۰
	کل رفتارهای پر خطر	۱۰	۱۰/۷۳	۷/۷۴	۱۰	۹/۸۷	۷/۸۰

گروه کنترل نیز، از مقدار ۶/۲۷ در پیش‌آزمون به ۴/۸۷ در پس‌آزمون کاهش پیدا کرده است. انحراف معیار این نمرات نیز به ترتیب ۴/۱۶ و ۴/۶۴ است.

همانطور که در جدول (۲) مشاهده می‌شود، میانگین نمرات مؤلفه خشونت در گروه آزمایش از مقدار ۳/۴۰ در پیش‌آزمون، به ۱/۴۷ در پس‌آزمون کاهش پیدا کرده است. انحراف معیار این نمرات به ترتیب ۲/۱۷ و ۳/۱۱ است. همچنین میانگین نمرات این مؤلفه در

جدول ۳: آمارهای توصیفی نمرات ابعاد خطر پذیری به تفکیک پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه‌های آزمایش و کنترل

گروه	متغیرها	پیش‌آزمون		پس‌آزمون			
		فراوانی	میانگین	انحراف معیار	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
آزمایش	عملکرد جسمانی	۱۰	۲۲/۸۰	۲/۳۷	۱۰	۲۵/۴۰	۱/۵۰
	مشکلات جسمانی	۱۰	۷/۴۸	۰/۷۴	۱۰	۸	۰/۷۶
	درد جسمانی	۱۰	۶/۸۷	۱/۶۴	۱۰	۹/۴۷	۱/۵۹
	سلامت عمومی	۱۰	۱۹/۳۳	۲/۵۰	۱۰	۲۲/۷۳	۱/۷۵
	کل سلامت جسمانی	۱۰	۵۶/۴۷	۴/۵۹	۱۰	۶۵/۶۰	۴/۱۷
	سرزندگی	۱۰	۱۸/۸۷	۰/۹۹	۱۰	۱۹/۳۳	۳/۴۴
	عملکرد اجتماعی	۱۰	۸/۸۷	۲/۱۷	۱۰	۱۱	۱/۸۵
	نقش هیجانی	۱۰	۴/۷۳	۰/۹۶	۱۰	۴/۹۳	۱/۰۳
	سلامت روانی	۱۰	۲۲/۴۷	۳/۸۳	۱۰	۲۵/۹۳	۲/۵۵
	کل سلامت روان	۱۰	۵۴/۹۳	۴/۹۲	۱۰	۶۱/۲۰	۶/۹۵
	عملکرد جسمانی	۱۰	۲۵/۲۷	۱/۴۸	۱۰	۲۴/۹۳	۲/۴۳
	مشکلات جسمانی	۱۰	۷/۷۳	۱/۲۲	۱۰	۷/۴۰	۱/۵۵
	درد جسمانی	۱۰	۸/۴۷	۱/۸۸	۱۰	۸/۶۷	۱/۸۷
	سلامت عمومی	۱۰	۲۰/۷۳	۲/۶۰	۱۰	۱۹/۶۷	۳/۶۶
	کنترل	کل سلامت جسمانی	۱۰	۶۲/۲۰	۴/۸۶	۱۰	۵۹/۶۷
سرزندگی		۱۰	۱۶/۵۳	۳/۴۲	۱۰	۱۵/۶۰	۴/۰۷
عملکرد اجتماعی		۱۰	۸/۸۰	۱/۴۲	۱۰	۹/۲۰	۱/۳۷
نقش هیجانی		۱۰	۴/۵۴	۱/۲۵	۱۰	۴/۶۷	۱/۲۳
سلامت روانی		۱۰	۱۹/۷۳	۳/۶۳	۱۰	۲۰/۱۳	۵/۳۷
کل سلامت روان		۱۰	۴۹/۶۰	۷/۴۵	۱۰	۴۹/۶۰	۱۰/۲۷

در گروه کنترل از مقدار ۲۵/۲۷ در پیش‌آزمون به ۲۴/۹۳ در پس‌آزمون کاهش پیدا کرده است. انحراف معیار این نمرات نیز به ترتیب ۲/۴۳ و ۱/۴۸ است. میانگین نمرات مؤلفه مشکلات جسمانی در گروه آزمایش از مقدار ۷/۴۸ در پیش‌آزمون به ۸ در

با توجه به اطلاعات جدول (۳) میانگین نمرات مؤلفه عملکرد جسمانی در گروه آزمایش از مقدار ۲۲/۸۰ در پیش‌آزمون به ۲۵/۴۰ در پس‌آزمون افزایش پیدا کرده است. انحراف معیار این نمرات به ترتیب ۲/۳۷ و ۱/۵۰ است. اما میانگین نمرات این مؤلفه

است. انحراف معیار این نمرات به ترتیب ۰/۷۴ و ۰/۷۶ است. میانگین نمرات این مؤلفه در گروه کنترل از مقدار ۸/۴۷ در پیش-آزمون به ۸/۶۷ در پس-آزمون افزایش پیدا کرده است. انحراف معیار این نمرات نیز به ترتیب ۱/۸۸ و ۱/۸۷ است.

پس-آزمون افزایش پیدا کرده است. انحراف معیار این نمرات به ترتیب ۰/۷۴ و ۰/۷۶ است. میانگین نمرات این مؤلفه در گروه کنترل از مقدار ۷/۷۳ در پیش-آزمون به ۷/۴۰ در پس-آزمون کاهش پیدا کرده است. انحراف معیار این نمرات نیز به ترتیب ۱/۲۲ و ۱/۵۵ است. میانگین نمرات مؤلفه درد جسمانی در گروه آزمایش از مقدار ۷/۴۸ در پیش-آزمون به ۸ در پس-آزمون افزایش پیدا کرده

جدول ۴: نتایج تحلیل کواریانس چند متغیره آموزش مهارت های ارتباطی والدین بر روی رفتارهای پر خطر

متغیر	گروه	n	X	SE	F	df	P	η^2
رفتارهای پر خطر	آزمایش	۱۵	۵۸/۸۰	۱/۸۹	۴/۶۶۰	۱ و ۲۶	۰/۰۴۰	۰/۱۵۲
	کنترل	۱۵	۵۱/۹۹	۱/۸۹				

بهداشت روان و تاب آوری فرد از قبیل اعتماد به نفس، خودارزشمندی و کنترل هیجان است، نگرش نسبت به رفتارهای پرخطر و وضعیت تحصیلی. عوامل محیطی و اجتماعی از قبیل وضعیت خانوادگی، دوستان و همسالان و محیط زندگی فرد. عوامل روانی-عاطفی از قبیل افسردگی، اضطراب، استرس، پرخاشگری، شکست‌های عاطفی، سوگ ناشی از طلاق والدین، ناکامی‌ها، کم توجهی و کمبود عاطفی، تحقیر شدن عوامل خانوادگی از قبیل بدسرپرستی، جدایی والدین، سابقه رفتارهای پرخطر در خانواده، الگوها و شیوه‌های نامناسب فرزندپروری. عوامل تحصیلی از قبیل افت تحصیلی، تکرار پایه، سابقه فرار از مدرسه. عوامل محیطی و اجتماعی از قبیل دوستی با افراد پرخطر، زندگی در محیط‌های پرخطر، یادگیری و همانند جویی رفتارهای پرخطر و عوامل نوپدیدی از قبیل تأثیرپذیری از رسانه‌ها، همانند جویی با قهرمانان رسانه‌ای و به ویژه فیلم‌ها، انیمیشن‌ها، بازی‌های رایانه‌ای و مجازی.

عوامل ناشی از تجربه رفتارهای پرخطر از قبیل تجربه حداقل یک بار گرایش به رفتارهای پرخطر هرچند که برای سرگرمی و تفریح باشد. پژوهشگران و برنامه‌ریزان توصیه می‌کنند که در کنار مراقبت از همه کودکان و جوانان و آموزش مهارت‌های ارتباطی به نوجوانانی را که در معرض خطر هستند بیشتر مورد توجه قرار دهیم.

مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر از محیط جغرافیایی خاصی انتخاب شدند. از این نظر ممکن است این پژوهش از لحاظ تعمیم‌پذیری به محیط‌ها و نمونه‌های دیگر دارای محدودیت باشد. این مطالعه مضامین مهمی برای متخصصان مهارت آموزی دارد. پیشنهاد می‌شود متخصصان حوزه مهارت ارتباطی، رفتارهای پرخطر از دید تک علتی و تک‌بعدی خوددار کنند و با توجه به ساختار چندبعدی و چند علتی استخراج‌شده در مورد این پدیده از این پژوهش، خود را به یک نگرش سیستمی و چندبعدی در درمان این پدیده مجهز کنند.

References

1. Olofsdotter, S., & Furmark, T., & Aslund, G., & Nisson, K. W. (2018). The mediating role of parenting behaviors in the relationship between early and late

با توجه به اطلاعات جدول (۴) مشاهده می‌شود که میانگین تعدیل شده رفتارهای پرخطر در گروه آزمایش ۵۸/۸۰ اما در گروه کنترل ۵۱/۹۹ می‌باشد. همچنین نتایج تحلیل کواریانس در جدول ۱۸-۴ نشان می‌دهد، مقدار F بدست آمده برای تفاوت میانگین نمرات رفتارهای پرخطر بین دو گروه آزمایش و کنترل، ۴/۶۶ است و سطح معنی‌داری این مقدار با درجه آزادی ۱ و ۲۶ پایین‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد ($F(1, 26) = 4.66, p = 0.04$). بنابراین تفاوت میانگین نمرات رفتارهای پرخطر بین گروه آزمایش و کنترل معنی‌دار است و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که آموزش مهارت های ارتباطی بر کاهش رفتارهای پرخطر دانش آموزان پسر اثربخش است. با توجه به مقدار مجذور اتا، میزان این تأثیر ۱۵ درصد است.

نتیجه گیری

نتایج نشان داد مقدار F بدست آمده برای تفاوت میانگین نمرات رفتارهای پرخطر بین دو گروه آزمایش و کنترل، ۴/۶۶ است و سطح معنی‌داری این مقدار با درجه آزادی ۱ و ۲۶ پایین‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد ($F(1, 26) = 4.66, p = 0.04$). بنابراین تفاوت میانگین نمرات رفتارهای پرخطر بین گروه آزمایش و کنترل معنی‌دار است و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که آموزش مهارت های ارتباطی بر کاهش رفتارهای پرخطر دانش آموزان پسر اثربخش است. با توجه به مقدار مجذور اتا، میزان این تأثیر ۱۵ درصد است. این نتایج نشانگر اثر بخشی مهارت های ارتباطی بر کاهش رفتارهای پرخطر دانش آموزان پسر می‌باشد (۱۴).

آموزش مهارت های ارتباطی به دانش آموزان پسر در معرض خطر بر میزان رفتارهای پرخطر آنان تأثیر دارد. این یافته تحقیق با نتایج پژوهش های گذشته همخوانی دارد. یکی از علل تداوم رفتارهای پرخطر و تشدید آن، عدم آگاهی از روش های صحیح برخورد با موضوعات نگران کننده و آزار دهنده است. وقتی فرد یاد می‌گیرد که چگونه موقعیت های نامطلوب را به نحو مناسبی مطلوب گرداند و خود را از رفتارهای پرخطر دور نماید، تا حدود زیادی می‌تواند در آثار زیانبار شرایط نامطلوب فائق آید. از این رو آموزش مهارت های ارتباطی بر کاهش رفتارهای پرخطر می‌تواند موجب کاهش اثرات خطرناک این دست رفتارها از جمله عوامل فردی که شامل ویژگی‌های شخصیتی، وضعیت

teenage daughters' emotions. *Journal of Education and Community Health*, 4 (2), 35-43.

9. Bahrami, Mansoura. (2017). Designing and evaluating the effectiveness of parent management training on reducing bullying and victimization and improving students' emotional regulation and phenomenology of parents' experiences. PhD Thesis, University of Tabriz.

10. Shokri, Nasreen; Yousefi, Marzieh; Safai Rad, Iraj; Akbari, Tayyaba; Mousavi, Seyedah Maryam; Nazari, Heyman. (2014). Correlation of high-risk behaviors in adolescent students with parenting skills. *Health Promotion Management*, 5(1), 74-82.

11. Gerji, Reza; Agriculture, Farnaz; Hatami, Maryam; Dehghan, Azam; Rahabi, Ruqiyah. (2014). The relationship between parents' parenting skills and students' tendency towards risky behaviors. *Journal of Exceptional Education*, 15 (132), 5-12.

12. Sahibdel, Hossein; Asadi, Massoud; and Shakuri, Zainab. (2012). The effect of teaching communication skills to mothers on reducing high-risk behaviors of addicted children. *Research in Clinical and Counseling Psychology*, 3(2), 65-80.

13. Anari, Asia. (2017). Parent education and family empowerment in puberty and adolescence. Tehran: Publications of the Welfare Organization.

14. Rezaei, Zahra; Behpajoh, Ahmed; Ghbari Bonab, Bagher. (2018). Effectiveness of non-violent communication program training on mother-child interaction in mothers with mentally retarded children. *Journal of Rehabilitation*, 20 (1), 40-51.

adolescent levels of anxiety: Specificity and informant effects. *Journal of Adolescence*, 69, 118-129.

2. Khairkhah, Masoumeh; Makari, Hoda; Nissani, Samani Leila; Hosseini, Agha Fatemeh. (2012). The relationship between anxiety and self-esteem in adolescent girls. *Iranian Journal of Nursing*, 26 (83), 19-29.

3. Yariari, Fereydon; Agriculture, Fatima; and Rasouli, Ali. (2014). The role of metacognitive beliefs and attitudes towards premarital relationships in predicting high-risk behaviors of adolescents. *Research in Psychological Health*, 9(2), 25-33.

4. Yunus, F. W., Malik, M., & Zakaria, A. (2018). Identity status of TESL students in Malaysia. *Journal of ASIAN Behavioral Studies*, 3 (6), 103-110.

5. Mojdani, Mehdi; Eshghizadeh, Maryam; Johari Naimi, Ahmed. (2014). Investigating the interpersonal communication skills of the elderly in Gonabad city. *Geriatric Nursing Quarterly*, 2(1), 30-38.

6. Javadi, Behnazsadat; Afrooz, Gholam Ali; Hosseinian, Simin; Azarbaijani, Massoud; Gholamali Lavasani, Massoud. (2014). The effectiveness of teaching communication skills and emotional interactions with the approach of religious values on marital satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 2(2), 3-14.

7. Bigdali, Iman Elah; Safari, conductor; and Mohammadi, Ali Jafar. (2014). The effectiveness of teaching communication skills to parents with the vicarious learning model on improving mother-daughter relationships in the third grade female students of Shahryar middle school. *Journal of Clinical Psychology*, 7(28), 27-35.

8. Khodabakhshi Kolayi, Anahita; Barki Khamene, Shahrazad; Experienced, Marjan; Khatiban, Mahnaz. (2017). The effectiveness of puberty health group training for mothers on parent-child conflicts of mothers and control of their